

Vóór de Vredesconferentie.

Welk een woeste kust! Wat hebben de wateren van de Middellandsche Zee, voortgezweept door de stormen veler eeuwen, dáár een harden arbeid verricht. Wonderlijk schouwspel voor wie gewoon is aan onze vlakke stranden en de zandkorrelen onzer duinen, door welke God der zee een perk heeft gesteld, — dat diezelfde zee, die hier door nietig zand wordt beteugeld, dáár de hardste rotsen aangrijpt, afbreekt, losrukt en verbrokkelt en verkruint in den vloed. 't Verschil is slechts schijnbaar; onze duinen bezwijken ook, als de zee haar krachten ontketent, en elke storm voert meters kustlijn mee, doch als het water weer tot kalmte is gekomen, dan geeft het hier terug wat het nam, en onze duinen groeien weer aan, aan de andere zijde althans, waar de wind het zeezand heenvoert, zoodat onze duinen alleen zich verplaatsen, doch niet verdwijnen. Doch waar de zee rotsen beukt, daar kan ze alleen nemen en niet teruggeven, zoodat de sporen van haar vernieling blijven bestaan en elke volgende storm de rotskust woester maakt.

Deze kust wordt veel meer van den anderen kant gezien, van de landzijde; we zijn hier in de veelgeprezen *Riviera*, den oever. Gelijk de Nijl de rivier is, zoo is de *Riviera* de oever, de eenige, de onvergelykelyke, de weergalooze. Bedoeld wordt de oever van de Middellandsche Zee, waar ze den Zuidvoet der Alpen bespoelt. Op de landkaarten worden de Alpen geteekend als een lijn op de grenzen van Frankrijk en Italië, doch men vergete niet, dat die Alpen aan den Franschen kant een afhelling hebben van tientallen uren gaans tot aan het dal van de Rhône, en dat ze zich in Italië voortzetten als Apennijnen in een grooten boog om de geheele Golf van Genua heen. En de oever der zee van den Rhômond tot waar bij Carrara het marmer uit den rotsgrond wordt gebroken, dat is de *Riviera*, het stukje tropenland in Europa. Daar kan geen Noordenwind komen, want de ontzaglyke Alpenmuur staat hem in den weg, en daarom is er geen winter. Daar brengen de dampen der zee vruchtbaarheid voor den bodem, gezondheid voor den kranke; daar rust de vermoede geest in het staren op de blauwe wateren van den binnenlandschen Oceaan, rondom wiens boorden de vroegste beschaving een weg zocht, van Egypte naar Fenicië, van Fenicië naar Griekenland en Karthago, van Griekenland naar Rome en naar Frankrijk, van Karthago en Rome naar Spanje. Welk een blik op die historische wateren! Is het wonder, dat menigeen, wiens beurs zijn wenschen niet breidelt, zich voor korter of langer tijd een ontspanning of een verkwikking zoekt in de *Riviera*?

Doch de man, dien Europa in de laatste dagen gevolgd heeft naar dien lusthof, kwam er niet om krachten te zoeken voor zijn lichaam, maar om krachten te vermenigvuldigen voor zijn land. Neen, ik denk niet aan Chamberlain, wiens door ouderdom en ziekte verzwakt lichaam daar nog eenmaal weer schijnt te herstellen; ik heb het oog op den kanselier van het Duitsche rijk, Vorst von Bülow, die dezer dagen een uitstapje deed naar Rapallo, ten Oosten van Genua, volstrekt niet alleen om de rotskust te bewonderen en evenmin om de Italiaansche *primavera* te genieten, als de Duitsche *Frühling* gelijk de Nederlandsche *lente* niet geeft, wat de Paaschdagen beloofden. Wanneer een staatsman in gedwongen of gekozen ruste, wanneer Krüger of Chamberlain zich naar de *Riviera* begeven, dan volgt men hem daar met weemoed of deelneming, met leedvermaak misschien, maar als de Duitsche rijkskanselier in functie buiten den vacantietyd over de Alpen of liever dóór de Alpen trekt om Italië te bezoeken, dan

begrijpt ieder wel, dat zulks niet geldt het vaderland zijner Italiaansche gemalin, maar den nabuurstaat en den medeverbondene in het Drievoudig Verbond. Temeer was dat duidelijk, daar de Italiaansche minister van buitenlandsche zaken, Tittoni, gelijktijdig naar Rapallo ging. Dat gold een samenkomst, en een samenkomst tusschen twee zulke hooggeplaatste staatslieden als Bülow en Tittoni is wat anders dan een avondvisite van buurman Jansen en buurman Gijsberts.

Slechts enkele dagen later had er eveneens in Italië een bijeenkomst plaats van nog hooger geplaatste staatslieden. De koning van Engeland, Eduard VI, ontmoette Vittore Emanuele, den Italiaanschen koning, te Gaëta, de sterke vesting, op een vooruitstekend schiereiland gelegen aan de Tirensche Zee tusschen Rome en Napels. Of daar het land ook schoon is? Of daar de blik op de majestueuze Middellandsche Zee ook den geest verkalmt en de zenuwen ontspant? 't Is ook daar Italië; dat antwoord zegt genoeg. Toch heeft niemand geloofd, dat de Engelsche koning alleen voor zijn genoegen of voor zijn gezondheid naar Italië ging of om eens kennis te maken met zijn Zuidelijken collega, evenmin als hij naar Spanje ging om eens te weten, hoe het zijn nichtje, koningin Victoria, maakte. En juist dat samentreffen dier beide samenkomsten, van koningen en staatsministers, dat maakt, dat meer dan gewone beteekenis wordt gehecht aan de hooge bezoeken. Daar steekt wat achter, dat vermoedt iedereen, en wat er achter zoekt, daar denkt en gist en vermoedt ieder het zijne van. Doch „de taal is den mensch gegeven om zijn gedachte te verbergen,” was de staatsmanswijsheid van Napoleons tijdgenoot Talleyrand, en onze Vader des Vaderlands heeft zijn eernaam van „Zwijger” ook niet ontvangen, omdat hij zoo weinig sprak in 't gezellig verkeer. Zwijgen is veel grooter kunst dan spreken, maar *verzwijgen* is meer dan die twee, en de dagbladschrijvers, die hun best hebben gedaan om de besproken geheimen op te vangen of om de staatslieden uit te hooren — te interviewen noemt men dat in half-Engelsch — hebben ook niet meer vernomen dan wat Bülow en Tittoni geschikt achtten voor het groote publiek. Want we zijn hier op het terrein der *diplomatie*, en dat is geen publiek terrein, al heeft de gansche menschheid er hoog belang bij.

Diplomaten zijn de staatslieden, die zich bezig houden met de onderlinge verhouding der staten, en daartoe is groote wijsheid noodig, grooter dan die tot besturing van een land. Want bij het besturen van een land kan gerekend worden op de saamhoorigheid, de vaderlandsliefde, de onderlinge welwillendheid, het gemeenschapsgevoel der landgenooten. Maar bij de regeling der verhoudingen tusschen de verschillende landen moet rekening gehouden worden met naijver en wangunst, met de leede oogen, waarmee dikwijls de een des anderen voordeel en welvaart ziet. Een landman kan zich verheugen, wanneer de gewassen op zijn buurmans akker welig tieren, — een koopman moet al Oostersche lijdzaamheid bezitten om met vreugde de klanten te zien binnengaan in zijn buurmans winkel.

En de landen van Europa zijn in onze eeuw niet in de eerste plaats elkanders vijanden, maar elkanders concurrenten. Zij staan niet in de verhouding als in de dagen van Cyrus of Alexander, waar de een zijn grondgebied tracht te vergrooten ten nadeele van den ander; er is in onze dagen geen Johan de Witt of William Temple noodig om een Triple Alliantie te sluiten, die een veroveringszuchtigen Lodewijk XIV den voet dwars zet; geen Willem III behoeft dertig jaren levens en arbeids te besteden om te bewaren wat men noemde het staatkundig evenwicht van Europa. De eeuw van stoomkracht en snelle gemeenschap heeft andere verhoudingen geschapen. De *productie* is bij de snelle toeneming der bevolking en de nog snellere toeneming der kracht van werktuigen en machines op verbazende wijze toegenomen, en die productie zocht afzet voor het voortgebrachte. Handelsreizigers vor-

Rapallo.

men de talrijkste categorie der reizigers op onze spoorwegen; buitenlandsche reizigers trachten de waren hunner lastgevers in andere landen aan den man te brengen; fabrieken houden er ten slotte wereldreizigers op na, die klanten zoeken in den Congo-staat of op de eilanden der Zuidzee; made in Holland, made in Germany wordt als aanbeveling gezet op fabrieksgoederen, die misschien nooit Nederland of Duitschland hebben gezien.

En waar nu alle Europeesche landen produceeren, veel meer dan ze zelf kunnen verbruiken, daar moeten ze wel in de half-beschaafde of onbeschaafde landen een afzetgebied zoeken, en daar loopen ze elkander in den weg. Marokko heeft ons in de laatste jaren wel gesproken van de concurrentie aldaar gevoerd door Duitschland en Frankrijk. En zoo ontstaan de botsingen tusschen de Europeesche machten tegenwoordig meestal buiten Europa, en worden de lotgevallen der volken ten nauwste verbonden met den bloei der groote inrichtingen van nijverheid.

Als Servië nieuwe kanonnen noodig heeft, wie zal ze gieten, Krupp of Armstrong? Als Spanje zijn vloot zal herstellen, waar zullen de schepen worden gebouwd, aan de Tyne of aan de Weser? Men zegt, dat de reis van den Engelschen koning naar Spanje alleen dat laatste belang op het oog had, en dat Zijne Majesteit dus als handelsreiziger is uitgegaan.

Concurrenten wezen en toch vrienden blijven, dat is moeilijk, en het is de taak der diplomaten, de onderlinge vriendschap te bewaren en toch eigen welvaart te bevorderen. Waar een staatsman de belangen, in de eerste plaats tegenwoordig de fabrieks- en handelsbelangen, van zijn eigen land bevordert, daar maakt hij onwillekeurig den concurrent wrevelig. Daarom kost het in onze dagen bijzondere moeite, den onderlingen vrede te handhaven, en we mogen ons dankbaar verheugen, dat trots alle gemoreel die vrede reeds een menschenleeftijd in hoofdzaak is bewaard. Natuurlijk, vrede is nog meer dan in vroeger dagen vereischte voor welvaart, en de groote helden van onzen tijd zijn niet als in vroeger tijd de strijders maar de handhavers van dien vrede. Vroeger kwam een land door strijd tot aanzien, thans door industrie.

Het is juist Duitschland, dat in de laatste dertig jaren een eerste plaats heeft ingenomen onder de industrie-landen, en het is geen wonder dat menigeen, juist in Engeland, dat onaangenaam vindt. En dat verklaart veel van de reizen van Bülow en van koning Eduard. Engeland heeft in de laatste jaren afgestaan van zijn „splendid isolation," zijn prachtige afzondering, en zoekt toenadering tot Frankrijk, tot Spanje, tot Italië, tot Rusland zelfs, en schijnt een streven te hebben om Duitschland in de „isolation" te zetten. Duitschland is reeds jaren lang in driebond vereenigd met Oostenrijk en Italië, en onze Aprilmaand toonde juist hoe Italië door beide machten wordt „tunworben" zooals de Duitscher zegt. Aan de donkerlokkige scheone in het Zuiden wordt door beide het hof gemaakt. Wie zal de liefde van Italia verwerven?

Rapallo is een lustoord, Gaëta een vesting. Zou de keuze van de plaats van samenkomst symbolisch zijn? Zocht Duitschland den vrede, Engeland den strijd? Wie zal het zeggen? De wegen der diplomatie zijn zoo duister, zoo geheimzinnig, zoo bedriegelijk soms, dat een gewoon menschenkind ze niet doorziet. Intusschen heeft keizer Wilhelm wel getoond, dat hij den vrede wil, en dezer dagen werd hij dan ook door Carnegie, den man van het vredespaleis, als vredeskeizer verheerlijkt. Welnu, het zij zoo. Een machtige kan beter den vrede bewaren dan een zwakke. Laten we dus het beste hopen van de samenkomsten der staatslieden, laten we hopen dat de resultaten der diplomatie de volken ten goede komen, al bewandelt ze ook dikwijls kromme wegen. Zoo lang de wereld in haar tegenwoordigen toestand bestaat, is dat niet anders te verwachten. Wanneer Hij regeeren zal, die gerechtigheid en waarheid tot gordel Zijner lendenen draagt, dan zal ook de staatkunde rechte wegen bewandelen en zullen de volken elkander niet langer benijden.

A. I.

Brieven uit Amerika.

XX.

Cambridge.

ot den letterkundigen kring, die omstreeks het midden der vorige eeuw te Cambridge en Concord bloeide, behoorden ook Lowell en Longfellow. James Russell Lowell, dichter en schrijver, werd te Cambridge geboren en werd in 1855, als Longfellow's opvolger, professor in de nieuwere talen aan Harvard College.

Maar geen dezer letterkundigen heeft zóóveel invloed uitgeoefend, is zóóveel gelezen in Amerika en daarbuiten, als Longfellow, de dichter die „een halve eeuw lang gezongen heeft met de wereld als gehoor."

Ook in ons land is de dichter van „A Psalm of Life," „Excelsior" en „The Reaper and the Flowers," zulk een goede bekende, dat ik bij zijn leven en werken wat langer stil wil staan.

Longfellow was, wat men noemt, een Zondagskind. Reeds door zijn afstamming. Zoowel zijn vader als zijn moeder waren gesproten uit oude, aanzienlijke, en wat meer zegt, voortreffelijke geslachten, nakomelingen van Puriteinen, ¹⁾ die in de 17de eeuw om des geloofs wille, naar New England uitgeweken waren. Longfellow's ouders, beide hoogstaande menschen, door een gelukkig huwelijk vereenigd, daarbij beschikkend over middelen, deden al wat in hun vermogen was, om hun begaafd kind een goede opvoeding te geven. Longfellow had zonnige jeugd, begin en voorbode van een zonnig leven. Een aangename persoonlijkheid, die ieder voor zich innam; van goeden stand; een inkomen, dat aanwies met zijn populariteit; de vriend van mannen en vrouwen van beteekenis, die hij met ware Amerikaansche gastvrijheid in zijn mooi gelegen Craigue House te Cambridge ontving, — twee malen zeer gelukkig getrouwd met voortreffelijke vrouwen, die niet anders hebben gedaan dan zijn levensgeluk nog verhoogden; in staat zijn talent door rustige omgeving, omgang, vrijen tijd en reizen tot hoogsten bloei te brengen, — mag Longfellow tot de gezegenden onder de menschen, ook tot de gezegenden onder de letterkundigen gerekend worden. Niet alsof hij nooit verdriet gekend heeft. Tweemaal is hij weduwnaar geworden. Zijn eerste vrouw verloor hij op jeugdigen leeftijd op een reis in Europa. Zijn tweede vrouw verbrandde tengevolge van een noodlottig ongeval voor zijn oogen, terwijl zij samen in zijn kamer in Craigue House zaten. Maar het is voor de ontwikkeling van een leven geheel iets anders, of er bestendig mooi weer is met één of twee stormen, die opsteken en aftrekken, dan wel of het nu eens motregent en waait, dan weer sneeuwt en dooit, en altijd modderig en guur is. Er zijn levens in Maart en levens in Juli. Het is niet de groote, zware, ik zou haast willen zeggen, publieke beproeving, die knakt en verlamt, maar de voortdurende zorg en kommer en de aanhoudende ergernis over honderden dag aan dag wederkeerende kleinigheden, die men liefst zoo veel mogelijk verbergt voor het oog van de buitenwereld. Longfellow heeft ze niet gekend.

Hij studeerde aan *Bowdoin* College en werd er op een-entwintig-jarigen leeftijd professor in de nieuwe talen. Tevens werd hij in de gelegenheid gesteld, een reis naar Europa te doen, die men oordeelde, dat hij voor zijn beroep noodig had.

Het volgend jaar deed hij zijn eerste reis naar Europa, wat toentertijd voor een Amerikaan nog een merkwaardige onderneming was. Er lag tusschen het arme Amerika en

¹⁾ Men moet onderscheiden tusschen Puriteinen en Pelgrims. De eersten kwamen regelrecht uit Engeland, en plantten *Engelsch* leven op Amerikaanschen bodem. Het zijn de stichters van New England. De tweeden hadden reeds een tijd in Holland gewoond en brachten, hoewel *Engelsche* taal, *Hollandsche* levensgewoonten mee. „Puritan" is nog een goed merk in New England. Overal vindt men in Boston opschriften als „Puritan Beer," „Puritan Gin," een combinatie, die een Hollandsch oog al heel zonderling aandoet!